Анна Липовска
СУ “Св. Климент Охридски”

Учебната дискусия: европейски стандарти и преподаването на руски език на студенти-русисти

Имам удоволствието да представлявам колегите по руски език, работещи в програмата „Еврославистика“ – Елеонора Меснянкина, Капка Томова, Зоя Котева и Надежда Делева.

Всички те по един или друг начин са съпричастни на това, което ще се постарая да изложа пред вас.

След като от директора на програмата Галя Куртева ми беше възложена тази задача, аз се постарах да си изясня смисъла на едно такова представяне.

1. *Да запозная колегите*, преподаващи чужди езици, с един аспект от работата по руски език в програмата "Еврославистика" *не с цел уеднаквяване, унификация на прилаганите методи, а именно с цел обмяна на идеи и виждания* Това е много добра отправна точка за привеждане на нашата работа в състояние на съчетаемост и взаимно съответствие, т. е. в състояние на една съобразена с другите свобода на действията.
2. Във връзка с това *да изложа мнение* по един актуален за нашата програма въпрос: *формата на устния държавен изпит по руски език.*
3. С риск да се отдалеча в известна степен от разисквaната днес тема *да предизвикам начало на обсъждане, като поставя един учебно-административен въпрос*, който има непосредствена връзка с темата на семинара.

Предлагам на вашето внимание:

комплекса от форми и методи на работа – **УЧЕБНА ДИСКУСИЯ**

За да улесня устното изложение, подготвих няколко **схеми**. Те отразяват един и същ обект – УЧЕБНАТА ДИСКУСИЯ, но от различни гледни точки. С тях съм се постарала да дам схематичен отговор на въпросите:

КАКВО?

КОГА?

КАК?

С КАКВА ЦЕЛ? се извършва в рамките на този учебен комплекс.

СХЕМА 1

От **Схема 1** се вижда, че ***учебната устна дискусия*** приемам като удобен начин за ***симулиране на речева дейност в условия, близки до реалните***.

Отговаряйки на въпроса КАКВО се прави?, в долната част на схемата съм представила:

I. Подготвителния период, който включва:

- Генериране на идеи и теми за дискусия
- Изработване на сценарии за провеждане на дискусия
- Изработване на въпросници и анкетни схеми за провеждане на интервюта, анкети, репортажи.
- Подбор и обработка на материали за дискусия на руски и на български език (запис на дискусии по БНР, РР; видеозаписи на дискусии в предавания по БНТ, ОРТ, …; писмени варианти на устни дискусии (от вестници, списания, научни публикации...; материали и текстове от всякакъв характер, на базата на които може да бъде проведена устна дискусия; учебни сценарии на дискусии, беседи, интервюта, репортажи...)

В горната част на схемата са представени видовете дейност за:

II. Осъществяването на дискусията

- Водене на дискусия (въвеждане в темата; представяне на обекта; формулиране на основния проблем; резюмирано излагане на различни позиции; откроряване на определени моменти; предложения за решения по проблемни въпроси; формулиране на изводи;…)

- Участие в дискусия (аргументирано изразяване на собствено мнение; аргументирано изразяване на съгласие // несъгласие с мнението на опонента;…)
- Превод от руски на български и от български на руски (последователен, синхронен, реферативен)
- Осъществяване на интервю
- Представяне материали от проведена анкета, интервю;
- Представяне на материали на руски и на български език (писмени, аудиовизуални,…)

Схема 2

На **Схема 2** е представена спиралата, по която се върви от учебна година в учебна година, за да се достигне до възможността за осъществяване на устна дискусия на руски език. Дава се отговор на въпроса КОГА?

През **Първата учебна година** се работи в рамките на различните видове речева дейност на начално ниво:

- аудиране;
- четене;
- въвеждане на лексика по теми;
- превод, имащ за цел усвояване на лексико-граматичен материал;

- говорене (монологична реч – възпроизвеждане и преобразуване на текстове; диалогична реч – възпроизвеждане и преобразуване на диалози).

През **Втората учебна година** се усложняват всички изброени видове дейности:

- към аудирането на текстове на руски език се добавя гледане на видеозаписи на руски език;
- въвежда се аналитично и синтетично четене;
- работата с лексиката се усложнява с изработване на умения за различни начини за презентацията й;
- наред с лексико-граматичния превод се въвежда последователен превод;
- монологичната реч – производство на текст по зададена тема; диалогична реч – производство на диалог по зададена ситуация;

През **Третата учебна година** са представени:

- диференцирано проучване на аудио- и видеозаписи на дискусии (цел – подбор на думи и изрази по определена тема; речеви интенции и съответстващите им речеви модели за водене на дискусия);
- четенето преследва определена цел – подбор на материал по определена тема;
- работата на студентите по лексика се изразява в подбор, интерпретация и презентация на думи и изрази по зададена тема;
- въвежда се синхронен превод;
- монологична реч – представяне на чужд текст; аргументирано представяне на собствено мнение; диалогична реч – изразяване на съгласие // несъгласие с мнението на опонента.

През **Четвъртата учебна година** всички упоменати видове дейност преследват една цел – осъществяването на устна дискусия. В схемата те са разположени на най-горната – най-голямата – окръжност от спиралата.

- структуриране скелета на дискусията при аудиовизуално проучване;
- въвежда се коментирано четене – коментар и оценка на прочетени материали (писмени дискусии; писмени варианти на устни дискусии)
- лексика – подбор, интерпретация и презентация на думи и изрази по зададена тема; усвояване на речеви интенции и съответстващите им речеви модели за водене на дискусия;
- разнообразието от видове превод се допълва от още един вид – реферативния;
- към монологичната и диалогична реч се добавя полилогът.
- работи се и в областта на речевото поведение на студента по време на дискусия в качеството му на водещ или участник.

Схема 3

Схема 3 отговаря на въпроса КАК? и представя различните **видове учебни форми**, с помощта на които се въвеждат нови знания и се работи за придобиване на определени умения за осъществяване на устна дискусия. Подготовката и провеждането на ***устна дискусия представлява комплекс от учебни форми***

- лекционни (имат се предвид нетрадиционни лекционни форми);
- лабораторни упражнения (във фонетичен кабинет, във видеозала, в компютърна зала)
- групови и индивидуални учебни форми в рамките на така наречените упражнения;
- форми на самостоятелна работа ;
- участие на студентите в реални устни дискусии (например в дискусионни клубове)

Последната **Схема 4** показва С КАКВА ЦЕЛ? се прави всичко това.

Придобитите от студентите знания и умения им служат първоначално за представяне на ***устен държавен изпит*** по руски език и на ***защита на дипломна работа***. А в **професионално отношение** дипломираните се висшисти могат да прилагат знанията и уменията в бъдещата си ***педагогическа, преводаческа, журналистическа, редакторска, научна дейност.***

СХЕМА 4

Искам да подчертая, че ***при вземане на решение за формата на провеждане на устния държавен изпит*** винаги сме имали предвид точно това, което изложих току-що.

В края на моето изложение ще се върна към заявеното в самото начало – ще си позволя да изкажа едно мнение:

От казаното за видовете учебни форми и не само от казаното (това е известно на всички тук присъстващи) следва, че за разлика от лекциите, занятията по чужд език не са просто упражнения. По своята форма те са комплекс от различни учебни форми, в който комплекс влизат и лекционни, и лабораторни, и семинарни и т. н. Това е в тясна връзка с начина на оценяване на студентския и преподавателския труд.

Може би следва да се помисли върху този парадокс.